Категорія справи № **824/178/19: Цивільні справи (з 01.01.2019); Справи окремого провадження; Справи про визнання та надання дозволу на примусове виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, з них:.**

Надіслано судом: **не визначено.** Зареєстровано: **24.01.2021.** Оприлюднено: **25.01.2021.**
Дата набрання законної сили: **14.01.2021**
Номер судового провадження: **61-15459ав20**

Верховний Суд

Постанова

Іменем України

14 січня 2021 року

м. Київ

справа № 824/178/19

провадження № 61-15459ав20

Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду:

Шиповича В. В. (суддя-доповідач), Синельникова Є. В., Хопти С. Ф.,

за участі секретаря судового засідання - Клімковської Х. І.,

учасники справи:

заявник (позивач у арбітражному спорі) - Державна корпорація розвитку «ВЕБ.РФ»,

представник Державної корпорації розвитку «ВЕБ.РФ»- Денисенко Олександр Михайлович,

відповідач у арбітражному спорі - держава Україна, в особі Міністерства юстиції України,

представник держави Україна, в особі Міністерства юстиції України, - Васіна Інна Олександрівна,

розглянувши у відкритому судовому засіданні апеляційну скаргу Державної корпорації розвитку «ВЕБ.РФ», в інтересах якої діє адвокат Денисенко

Олександр Михайлович, на ухвалу Київського апеляційного суду від 07 вересня 2020 року, постановлену у складі судді Кулікової С. В., у справі за заявою Державної корпорації розвитку «ВЕБ.РФ» про визнання і надання дозволу на виконання рішення Надзвичайного арбітра Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма від 28 серпня 2019 року у справі № 2019/113 за заявою Державної корпорації розвитку «ВЕБ.РФ» до держави Україна, в особі Міністерства юстиції України, про вжиття забезпечувальних заходів,

ВСТАНОВИВ:

Короткий зміст вимог заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу

[1] У вересні 2019 року Державна корпорація розвитку «ВЕБ.РФ» (далі - ВЕБ.РФ), в інтересах якої діє адвокат Денисенко О. М., звернулась до Київського апеляційного суду із заявою про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу.

[2] Заява ВЕБ.РФ обґрунтована тим, що 27 листопада 1998 року між Кабінетом Міністрів України (далі - КМУ) і Урядом Російської Федерації (далі - РФ) підписана Угода про заохочення та взаємний захист інвестицій, яка була ратифікована Законом України № 1302-XIУ від 15 грудня 1999 року (далі - ДІУ).

[3] Відповідно до статті 9 ДІУ будь-який спір між однією з договірних сторін та інвестором іншої договірної сторони, що виникає в зв`язку з інвестиціями, включаючи спори, що стосуються розміру, умов або порядку виплати компенсації, передбаченої в статті п`ятій цієї угоди, або порядку здійснення переказу платежів, передбаченого в статті сьомій цієї угоди, буде предметом письмового повідомлення, супроводжуваного докладними коментарями, які інвестор направить договірній стороні, що бере участь у спорі. Сторони в спорі будуть намагатися врегулювати такий спір по можливості шляхом переговорів. Якщо в такий спосіб спір не буде вирішено протягом шести місяців із дати письмового повідомлення, згаданого в пункті 1 цієї статті, він буде переданий на розгляд у: а) компетентний суд або арбітраж договірної сторони, на території якої здійснені інвестиції; б) Арбітражний інститут Стокгольмської торговельної палати; в) арбітражний суд ad hoc відповідно до Арбітражного регламенту Комісії Організації Об`єднаних Націй з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ).

[4] Рішенням Надзвичайного арбітра Арбітражного інституту Торгової палати

м. Стокгольм (м. Стокгольм, Швеція) від 28 серпня 2019 року зобов`язано державу Україна, в особі головного державного виконавця відділу

примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, зупинити примусову реалізацію акцій публічного акціонерного товариства (далі - ПАТ) «Промінвестбанк», які зареєстровані на ім`я ВЕБ.РФ, у тому числі з метою стягнення боргу РФ за будь-яким арбітражним чи судовим рішенням, та не вчиняти будь-які еквівалентні дії щодо акцій

ПАТ «Промінвестбанк» до вирішення Складом арбітражу в остаточному арбітражному рішенні питання щодо того, чи порушує зазначена реалізація норми міжнародного права. Стягнуто з держави Україна на користь ВЕБ.РФ збір за подання заяви - 4 000 євро; гонорар Надзвичайного арбітра - 16 000 євро та обґрунтовані витрати заявника на юридичні послуги у зв`язку з цією заявою, що підлягають оцінці, якщо не будуть погоджені.

[5] Враховуючи, що боржником зазначене рішення в добровільному порядку не виконано, заявник, посилаючись на положення статей 474-475, 479 Цивільного процесуального кодексу України (далі - ЦПК України), статей 35, 81, 82 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» та статті 1-4 Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень 1958 року (далі - Нью-Йоркська конвенція), просив суд визнати і надати дозвіл на виконання рішення Надзвичайного арбітра Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма від 28 серпня 2019 року у справі № 2019/113 за заявою ВЕБ.РФ до держави України, в особі Міністерства юстиції України, про вжиття забезпечувальних заходів та видати виконавчий лист на його примусове виконання.

Короткий зміст оскарженого судового рішення

[6] Ухвалою Київського апеляційного суду від 07 вересня 2020 року у задоволенні заяви ВЕБ.РФ про визнання і надання дозволу на виконання рішення Надзвичайного арбітра Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма від 28 серпня 2019 року у справі №2019/113 за заявою ВЕБ.РФ до держави України, в особі Міністерства юстиції України, про вжиття забезпечувальних заходів відмовлено.

[7] Ухвала Київського апеляційного суду мотивована тим, що рішення Надзвичайного арбітра винесено щодо спору, який не підпадає під умови арбітражної угоди (відсутність юрисдикції надзвичайного арбітра), оскільки процедуру призначення надзвичайного арбітра Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма вперше було передбачено Арбітражним регламентом в редакції від 2010 року, на застосування якого держава Україна не давала згоди.

[8] Також суд врахував, що держава Україна, проти якої винесено рішення, з поважних причин не могла подати свої пояснення, адже з п`ятиденного

терміну, що держава мала на підготовку своєї правової позиції, три дні припали на вихідні в Україні дні, що позбавило відповідача можливості розгорнуто викласти свою позицію у справі з причин, які не залежали від неї і не могли бути усунені нею.

[9] Крім того, під час розгляду заяви про визнання та надання дозволу на виконання рішення Надзвичайного арбітра судом було встановлено, що визнання та виконання цього рішення суперечить публічному порядку України, зокрема приписам статті 129 Конституції України щодо обов`язковості судових рішень, оскільки визнання та звернення до виконання рішення Надзвичайного арбітра ставить під загрозу забезпечення принципу верховенства права та правової визначеності, перешкоджаючи державі забезпечити виконання арбітражного рішення Арбітражного суду (м. Гаага, Королівство Нідерланди)

від 02 травня 2018 року у справі ПТС № 2015-36 за позовом ТОВ «Еверест Істейт» та інші проти Російської Федерації.

Короткий зміст вимог апеляційної скарги

[10] В апеляційній скарзі, поданій у жовтні 2020 року до Верховного Суду, адвокат Денисенко О. М., який діє в інтересах ВЕБ.РФ, просив вказану ухвалу Київського апеляційного суду від 07 вересня 2020 року скасувати та ухвалити нове судове рішення про задоволення заяви ВЕБ.РФ.

Надходження апеляційної скарги до Верховного Суду

[11] Ухвалою Верховного Суду від 27 жовтня 2020 року відкрито апеляційне провадження у справі № 824/178/19 за апеляційною скаргою ВЕБ.РФ на ухвалу Київського апеляційного суду від 07 вересня 2020 року.

[12] Ухвалою Верховного Суду від 20 листопада 2020 року справу призначено до розгляду у відкритому судовому засіданні з повідомленням учасників справи.

Аргументи учасників справи

Доводи особи, яка подала апеляційну скаргу

[13] Апеляційна скарга ВЕБ.РФ мотивована тим, що положення статті 9 ДІУ не містить вказівок на застосування певної редакції регламенту Арбітражного інституту, тоді як Правила Арбітражного інституту при Торговій палаті

м. Стокгольма (Арбітражний регламент в редакції від 2017 року) передбачають, що якщо сторони не домовилися про інше, у відповідності з будь-якою арбітражною угодою, яка містить посилання на Арбітражний регламент Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма,

вважається, що сторони домовилися про те, що буде застосовуватися цей регламент, або регламент на дату подання клопотання про призначення надзвичайного арбітра. При цьому, держава Україна прямо не вказала, що правила призначення надзвичайного арбітражу відповідно з діючим Арбітражним регламентом не підлягають застосуванню по відношенню до України. Крім того, держава Україна у своїй відповіді на заяву про розгляд справи в арбітражі посилається на останню діючу редакцію Арбітражного регламенту без будь-яких застережень про незастосування окремих його положень.

[14] Також апелянт стверджує, що держава Україна скористалась своїм правом на надання пояснень та, в межах строку розгляду заяви, надала детальну відповідь на одинадцяти аркушах з додатками фактологічного та правового характеру на заяву ВЕБ.РФ про вжиття забезпечувальних заходів у справі № 2019/113.

[15] Крім того, переглядаючи в апеляційному порядку справу № 757/5777/15, Верховний Суд не вважав, що рішення Надзвичайного арбітра було винесено у спорі, який не підпадав під умови арбітражної угоди внаслідок застосування регламенту, що діяв на момент виникнення спору, а також в цій справі обставина надання Надзвичайним арбітром державі Україна трьох днів для висловлення своєї позиції, два з яких - субота та неділя, не була підставою для відмови у визнанні рішення Надзвичайного арбітра.

[16] Звертає увагу на помилковість висновку Київського апеляційного суду про те, що рішення Надзвичайного арбітра ставить під загрозу забезпечення принципу верховенства права та правової визначеності, перешкоджаючи державі у виконанні іншого арбітражного рішення, оскільки такий висновок суперечить тексту рішення Надзвичайного арбітра, відповідно до якого державу Україна зобов`язано зупинити примусову реалізацію акцій ПАТ «Промінвестбанк», які зареєстровані на ім`я ВЕБ.РФ, а не зупинити виконавчі дії у виконавчому провадженні. Вважає, що рішення Надзвичайного арбітра про заборону примусової реалізації акцій ПАТ «Промінвестбанк» має тимчасовий характер та не перешкоджає виконанню рішення Арбітражного суду від 02 травня 2018 року у справі ПТС № 2015-36 в силу того, що дане рішення може бути виконане за рахунок іншого майна РФ.

[17] Наголошує на тому, що безпідставна відмова у визнанні та наданні дозволу на виконання рішення міжнародного арбітражу буде становити порушення Україною норм міжнародного права, порушуватиме частину першу статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і становитиме втручання у право власності на акції ПАТ «Промінвестбанк».

Доводи особи, яка подала відзив на апеляційну скаргу

[18] У поданому в листопаді 2020 року відзиві на апеляційну скаргу уповноважена особа Міністерства юстиції України - Гришина Н. В. заперечувала проти задоволення апеляційної скарги та просила ухвалу Київського апеляційного суду від 07 вересня 2020 року залишити без змін.

[19] Вважає, що Надзвичайний арбітр не мав юрисдикції виносити рішення проти держави Україна, оскільки ратифікувавши ДІУ у 1999 році Україна надала згоду на вирішення спорів з російським інвестором за Арбітражним регламентом Арбітражного інституту торгової палати м. Стокгольм, яка була чинною на момент укладення ДІУ (Арбітражний регламент 1999 року). При цьому Україна не давала згоди на застосування щодо спорів за її участі Арбітражного регламенту в редакції 2017 року. У 1999 році в України не було підстав вважати,

що Арбітражний регламент може бути змінено таким чином, щоб допустити застосування інституту надзвичайного арбітра із включенням до регламенту положень про те, що нова його редакція застосовується автоматично.

[20] Зазначає, що апелянт не спростував висновків суду про те, що держава Україна була позбавлена можливості розгорнуто викласти свою позицію у справі з причин, які не залежали від неї і не могли бути усунені нею, а саме оскільки частина строку для надання пояснень припала на 24, 25 та 26 серпня 2019 року, які в Україні були вихідними та святковими днями.

[21] Погоджується із висновком Київського апеляційного суду про те, що визнання та надання згоди на виконання рішення Надзвичайного арбітра суперечить публічному порядку України та призведе до наслідків несумісних з основами правопорядку України, що є безумовною підставою для відмови у задоволенні заяви ВЕБ.РФ.

Фактичні обставини справи, встановлені судом

[22] 27 листопада 1998 року між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації була підписана Угода про заохочення та взаємний захист інвестицій, яка ратифікована Законом України від 15 грудня 1999 року № 1302-XIV.

[23] 21 серпня 2019 року ВЕБ.РФ звернулась із заявою до Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма про призначення Надзвичайного арбітра і вжиття забезпечувальних заходів до передачі справи Складу арбітражу.

[24] Рішенням Надзвичайного арбітра Арбітражного інституту Торгової палати

м. Стокгольма (м. Стокгольм, Швеція) від 28 серпня 2019 року зобов`язано державу Україна, в особі Головного державного виконавця відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, зупинити примусову реалізацію акцій ПАТ «Промінвестбанк», які зареєстровані на ім`я ВЕБ.РФ, у тому числі з метою стягнення боргу Російської Федерації за будь-яким арбітражним чи судовим рішенням, та не вчиняти будь-які еквівалентні дії щодо акцій ПАТ «Промінвестбанк» до вирішення складом арбітражу в остаточному арбітражному рішенні питання щодо того, чи порушує зазначена реалізація норми міжнародного права. Стягнуто з держави Україна на користь ВЕБ.РФ збір за подання заяви -

4000 євро; гонорар Надзвичайного арбітра - 16 000 євро та обґрунтовані витрати заявника на юридичні послуги у зв`язку з цією заявою, що підлягають оцінці, якщо не будуть погоджені.

[25] Вказане рішення Надзвичайного арбітра в добровільному порядку державою Україна не виконано.

Пояснення представників сторін

[26] В судовому засіданні представник ВЕБ.РФ - адвокат Денисенко О. М. доводи апеляційної скарги підтримав в повному обсязі та просив апеляційну скаргу задовольнити.

[27] Представники держави Україна, в особі Міністерства юстиції України

Гришина Н. В., в судовому засіданні 10 грудня 2020 року, та Васіна І. О. , в судовому засіданні 14 січня 2021 року, просили у задоволенні апеляційної скарги ВЕБ.РФ відмовити з підстав, викладених у відзиві на апеляційну скаргу.

[28] В поданих у грудні 2020 року письмових поясненнях Васіна І. О. , як представник держави Україна, в особі Міністерства юстиції України, додатково повідомила, що 04 березня 2020 року в ході аукціону з продажу цінних паперів на фондовій біржі було реалізовано 5080310373 простих цінних акцій ПАТ «Промінвестбанк» та 06 березня 2020 року укладено відповідний біржовий контракт. 11 березня 2020 року на депозитний рахунок відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України (далі - Відділ) надійшли кошти від реалізації акцій. 12 березня 2020 року державним виконавцем Відділу складено розрахунок розподілу стягнутих з боржника сум пропорційно до належної кожному стягувану суми. 13 березня 2020 року у зв`язку із розрахунком за придбане майно (цінні папери) винесено постанову про зняття арешту з майна боржника, пунктом 2 якої зобов`язано депозитарну

установу списати цінні папери на рахунок покупця. Однак до теперішнього часу процедура оформлення проданих акцій за покупцем не завершена, у зв`язку із наявністю ухвали Господарського суду міста Києва від 10 березня 2020 року в справі № 910/3480/20, прийнятої за результатами розгляду заяви про забезпечення позову, та ухвали слідчого судді Печерського районного суду міста Києва від 27 травня 2020 року в справі № 757/21587/20-к щодо накладення арешту на майно та заборони вчиняти певні дії.

Позиція Верховного Суду

[29] Частиною другою статті 24, частиною другою статті 351 ЦПК України передбачено, що Верховний Суд переглядає в апеляційному порядку судові рішення апеляційних судів, ухвалені ними як судами першої інстанції.

[30] Заслухавши доповідь судді-доповідача, пояснення представників сторін в судовому засіданні, з`ясувавши обставини справи та здійснивши їх перевірку доказами, колегія суддів дійшла висновку, що апеляційна скарга підлягає частковому задоволенню, а оскаржена ухвала Київського апеляційного суду

від 07 вересня 2020 року зміні.

Мотиви, з яких виходить Верховний Суд, та застосовані норми права

[31] Відповідно до частини першої, третьої статті 368 ЦПК України справа розглядається судом апеляційної інстанції за правилами, встановленими для розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження, з особливостями, встановленими цією главою. Розгляд справ у суді апеляційної інстанції здійснюється в судовому засіданні з повідомленням учасників справи, крім випадків, передбачених статтею 369 цього Кодексу.

[32] Відповідно до частини першої статті 367 ЦПК України суд апеляційної інстанції переглядає справу за наявними в ній і додатково поданими доказами та перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів та вимог апеляційної скарги.

[33] Відповідно до частин першої, другої, п`ятої статті 263 ЦПК України судове рішення повинно ґрунтуватися на засадах верховенства права, бути законним і обґрунтованим. Законним є рішення, ухвалене судом відповідно до норм матеріального права із дотриманням норм процесуального права. Обґрунтованим є рішення, ухвалене на підставі повно і всебічно з`ясованих обставин, на які сторони посилаються як на підставу своїх вимог і заперечень, підтверджених тими доказами, які були досліджені в судовому засіданні.

[34] Згідно зі статтею V Нью-Йоркської конвенції:

1. У визнанні та приведенні до виконання арбітражного рішення може бути відмовлено на прохання тої сторони, проти якої воно постановлене, тільки якщо ця сторона надасть компетентній владі за місцем, де запитується визнання та приведення до виконання, докази того що:

a) сторони в арбітражній угоді, зазначені в статті II, були за застосованим до них законом у будь-якій мірі недієздатними, або ця угода є недійсною згідно із законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а за відсутності такої вказівки, за законом країни, де рішення було винесене, або;

b) сторона, проти якої винесене рішення, не була належним чином повідомленою про призначення арбітра або про арбітражний розгляд чи з інших причин не могла надати свої пояснення, або;

c) зазначена ухвала винесена щодо спору, не передбаченого або такого, що не підпадає під умови арбітражної угоди або арбітражного застереження в договорі, або містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди або арбітражного застереження в договорі, з тим, проте, що якщо постанови з питань, що охоплюються арбітражною угодою або застереженням, можуть бути відокремлені від тих, які не охоплюються такою угодою або застереженням, то та частина арбітражного рішення, яка містить постанову з питань, що охоплюються арбітражною угодою або арбітражним застереженням у договорі, може бути визнана та приведена до виконання, або;

d) склад арбітражного органу або арбітражний процес не відповідали угоді сторін або, за відсутності такого, не відповідали закону тієї країни, де мав місце арбітраж, або;

e) рішення ще не стало остаточним для сторін або було скасоване чи призупинене виконанням компетентною владою країни, де воно було винесене, або країни, закон якої застосовується, або;

2. У визнанні та виконанні арбітражного рішення може бути відмовлено, якщо компетентна влада країни, в якій запитується визнання та приведення до виконання, виявить, що:

a) об`єкт спору не може бути предметом арбітражного спору відповідно до закону цієї країни, або;

b) визнання та виконання цього рішення, суперечить публічному порядку країни, де запитується визнання та виконання арбітражного рішення.

[35] Відповідно до статті 478 ЦПК України суд відмовляє у визнанні і наданні дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо:

1) на прохання сторони, проти якої воно спрямоване, якщо ця сторона подасть суду доказ того, що: а) одна із сторін в арбітражній угоді була якоюсь мірою недієздатною; або ця угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а в разі відсутності такої вказівки, - за законом держави, де рішення було винесено; або б) сторону, проти якої винесено рішення, не було належним чином сповіщено про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд або з інших поважних причин вона не могла подати свої пояснення; або в) рішення винесено щодо спору, не передбаченого арбітражною угодою, або такого, що не підпадає під її умови, або містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди; проте якщо постанови з питань, охоплених арбітражною угодою, можуть бути відокремлені від тих, які не охоплюються такою угодою, то та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що охоплені арбітражною угодою, може бути визнана і виконана; або г) склад міжнародного комерційного арбітражу або арбітражна процедура не відповідали угоді між сторонами або, за відсутності такої, не відповідали закону тієї держави, де мав місце арбітраж; або ґ) рішення ще не стало обов`язковим для сторін, або було скасовано, або його виконання зупинено судом держави, в якій або згідно із законом якої воно було прийнято; або 2) якщо суд визнає, що: а) відповідно до закону спір, з огляду на його предмет, не може бути переданий на вирішення міжнародного комерційного арбітражу; або б) визнання та виконання цього арбітражного рішення суперечить публічному порядку України.

[36] Верховний Суд в постанові від 17 квітня 2019 року у справі № 761/41709/17 вказав, що вирішуючи питання про визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, суд не може оцінювати його правильність по суті чи вносити будь-які зміни до його змісту, а перевіряє лише дотримання строків звернення з клопотанням, дотримання вимог процесуального закону щодо його форми і змісту та наявність обставин, які можуть бути підставою для відмови в задоволенні заяви.

Щодо узгодження визнання та виконання рішення Надзвичайного арбітра від 28 серпня 2019 року з публічним порядком України

[37] Стаття 478 ЦПК України не містить визначення того, що розуміється під «публічним порядком».

[38] Згідно з роз`ясненнями, викладеними в пункті 12 постанови Пленуму Верховного Суду України від 24 грудня 1999 року № 12 «Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України», під публічним порядком розуміється правопорядок держави, визначальні принципи і засади,

які становлять основу існуючого в ній ладу (стосуються її незалежності, цілісності, самостійності й недоторканості, основних конституційних прав, свобод, гарантій тощо).

[39] У постанові Верховного Суду від 23 липня 2018 року у справі № 796/3/2018 вказано, що під публічним порядком слід розуміти правопорядок держави, визначені принципи і засади, які становлять основу існуючого у ній ладу (стосуються її незалежності, цілісності, самостійності й недоторканості й основних конституційних прав, свобод, гарантій тощо). Міжнародний публічний порядок будь-якої країни включає фундаментальні принципи і засади правосуддя, моралі, які держава бажає захистити навіть тоді, коли це не має прямого стосунку до самої держави; правила, які забезпечують фундаментальні політичні, соціальні та економічні інтереси держави (правила про публічний порядок); обов`язок держави з дотримання своїх зобов`язань перед іншими державами та міжнародними організаціями. Це ті незмінні принципи, які виражають стабільність міжнародної системи: у тому числі суверенітет держави, невтручання у внутрішні справи держав, не порушення територіальної цілісності тощо.

[40] Тобто правова концепція публічного порядку існує для того, щоб захистити державу від іноземних арбітражних рішень, які порушують діючі в державі фундаментальні принципи справедливості і правосуддя. Ці положення покликані встановити правовий бар`єр на шляху рішень, ухвалених всупереч кардинальним процесуальним і матеріально-правовим принципам, на яких тримається публічний і державний порядок.

[41] У постанові Верховного Суду від 05 вересня 2018 року в справі № 761/46285/16 вказано, що об`єктом застереження про публічний порядок є міжнародні приватноправові відносини, а предметом - незастосування іноземного права, яке обране для регулювання цивільно-правових відносин з іноземним елементом, якщо його застосування порушує публічний порядок держави. У цьому разі застереження про публічний порядок врегульовує самостійну сферу суспільних відносин, яка не залежить від сфери міждержавних відносин.

[42] Враховуючи вищенаведене, посилання на порушення публічного порядку може мати місце тільки у випадках, коли виконання іноземного арбітражного рішення є несумісним з основами правопорядку держави.

[43] Згідно пункту 9 частини першої статті 129 Конституції України до основних засад судочинства в Україні віднесено обов`язковість судового рішення.

[44] Судове рішення, як найвищий акт правосуддя, повинно бути виконуваним, оскільки виконання судового рішення як завершальна стадія судового провадження є невід`ємним елементом права на справедливий суд,

передбаченого, у тому числі і, статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

[45] Київський апеляційний суд, встановивши, що задоволення поданої ВЕБ.РФ заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення Надзвичайного арбітра від 28 серпня 2019 року фактично призведе до зупинення виконання рішення Арбітражного суду (м. Гаага, Королівство Нідерланди) від 02 травня 2018 року у справі ПТС № 2015-36 за позовом ТОВ «Еверест Істейт» та інших проти Російської Федерації, дозвіл на виконання якого надано ухвалою Апеляційного суду міста Києва від 25 вересня 2018 року в справі № 796/165/2018, яка залишена без змін постановою Верховного Суду від 25 січня 2019 року, дійшов обґрунтованого висновку про те, що визнання та виконання рішення Надзвичайного арбітра від 28 серпня 2019 року суперечить публічному порядку України.

[46] Колегія суддів також враховує, що заявник звертався до національних судів України із заявою про забезпечення позову, в якій просив застосувати заходи, подібні до застосованих рішенням Надзвичайного арбітра від 28 серпня

2019 року. Зокрема в справі № 757/36346/19-ц заявник просив зупинити продаж акцій ПАТ «Промінвестбанк», заборонити відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України вчиняти будь-які дії продажу вказаних акцій та заборонити АТ «Фондова біржа ПФТС» вчиняти будь-які дії щодо підготовки та проведення аукціону з продажу вказаних акцій.

[47] Проте постановою Київського апеляційного суду від 27 серпня 2019 року у справі № 757/36346/19-ц, яка постановою Верховного Суду від 06 листопада 2019 року залишена без змін, у задоволенні вказаної заяви про забезпечення позову відмовлено з посиланням у тому числі на недопустимість зупинення виконання рішення Арбітражного суду (м. Гаага, Королівство Нідерланди) від 02 травня 2018 року у справі ПТС № 2015-36, дозвіл на виконання якого надано ухвалою апеляційного суду міста Києва від 25 вересня 2018 року, залишеною без змін постановою Верховного Суду від 25 січня 2019 року, оскільки такі дії суперечать принципу обов`язковості виконання рішення суду, яке набрало законної сили.

[48] Відтак правильним є висновок апеляційного суду про наявність підстав, передбачених пунктом b) частини другої статті V Нью-Йоркської конвенції та підпунктом «б» пункту 2 частини першої статті 478 ЦПК України, для відмови у задоволенні заяви ВЕБ.РФ про визнання і надання дозволу на виконання рішення Надзвичайного арбітра від 28 серпня 2019 року.

[49] Доводи апелянта, що цей висновок апеляційного суду суперечить тексту рішення Надзвичайного арбітра, яким зобов`язано державу України зупинити

примусову реалізацію акцій ПАТ «Промінвестбанк», які зареєстровані на ім`я Державної корпорації розвитку «ВЕБ.РФ», а не зупинити виконавчі дії у виконавчому провадженні, колегія суддів відхиляє, як необґрунтовані.

[50] Так, зі змісту рішення Надзвичайного арбітра від 28 серпня 2019 року вбачається, що зобов`язання із зупинення реалізації акцій ПАТ «Промінвестбанк» покладено на державу Україна, в особі головного державного виконавця відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, тобто на особу, яка в межах виконавчого провадження здійснює примусове виконання рішення Арбітражного суду (м. Гаага, Королівство Нідерландів) від 02 травня 2018 року у справі ПТС № 2015-36.

[51] Аргументи про те, що ці заходи мають тимчасовий характер не змінюють того факту, що визнання та виконання рішення Надзвичайного арбітра від 28 серпня 2019 року фактично призведе до зупинення виконання рішення Арбітражного суду (м. Гаага, Королівство Нідерланди) від 02 травня 2018 року, дозвіл на виконання якого надано ухвалою апеляційного суду міста Києва від 25 вересня 2018 року, залишеною без змін постановою Верховного Суду від 25 січня 2019 року.

Щодо юрисдикції надзвичайного арбітра

[52] 27 листопада 1998 року між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації була підписана Угода про заохочення та взаємний захист інвестицій, яка ратифікована Законом України № 1302-XIV від 15 грудня 1999 року.

[53] Статтею 9 ДІУ передбачено, що будь-який спір між однією із договірних Сторін та інвестором іншої Договірної Сторони, що виникає в зв`язку з інвестиціями, включаючи спори, що стосуються розміру, умов або порядку виплати компенсації, передбаченої в Статті 5 цієї Угоди, або порядку здійснення переказу платежів, передбаченого в Статті 7 цієї Угоди буде предметом письмового повідомлення, супроводжуваного докладними коментарями, які інвестор направить Договірній стороні, що бере участь у спорі. Сторони в спорі будуть намагатися врегулювати такий спір по можливості шляхом переговорів. Якщо в такий спосіб спір не буде вирішено протягом шести місяців із дати письмового повідомлення, згаданого у пункті 1 цієї Статті, він буде переданий на розгляд, зокрема у Арбітражний інститут Стокгольмської торговельної палати.

[54] Держава Україна, в особі Міністерства юстиції України, заперечувала проти задоволення заяви ВЕБ.РФ, зазначаючи, зокрема, що рішення Надзвичайного арбітра ухвалено щодо спору, який не підпадає під умови арбітражної угоди (відсутність юрисдикції надзвичайного арбітра), вважаючи, що застосуванню

підлягали положення Арбітражного регламенту в редакції 1999 року, яким не було передбачено процедури призначення Надзвичайного арбітра.

[55] Апеляційний суд, відмовляючи у визнанні та наданні дозволу на виконання рішення Надзвичайного арбітра від 28 серпня 2019 року, погодився із вказаними аргументами відповідача, вказавши, зокрема, що ДІУ не передбачала процедури призначення Надзвичайного арбітра, яка вперше була встановлено Арбітражним регламентом в редакції від 2010 року, на застосування якого держава Україна не давала згоди.

[56] Разом із тим апеляційний суд не врахував, що ДІУ та/або Закон України № 1302-XIV від 15 грудня 1999 року про її ратифікацію не містять застережень щодо застосування регламенту Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма в певній редакції, зокрема редакції на час підписання або ратифікації ДІУ.

[57] З урахуванням наведеного колегія суддів вважає, що відсутні підстави, передбачені пунктом с) частини першої статті V Нью-Йоркської конвенції та підпунктом в) пункту 1 частини першої статті 478 ЦПК України, для відмови у визнанні та наданні дозволу на виконання рішення Надзвичайного арбітра

від 28 серпня 2019 року, а висновок Київського апеляційного суду про те, що рішення Надзвичайного арбітра винесено щодо спору, який не підпадає під умови арбітражної угоди, є помилковим.

Щодо дотримання процедури надзвичайного провадження

[58] Розглядаючи заяву ВЕБ.РФ, Київський апеляційний суд також вказав на порушення процедури розгляду спору, з огляду на те, що держава Україна не мала достатньо часу щоб розгорнуто викласти свою позицію у справі з причин, які не залежали від неї і не могли бути усунені нею.

[59] Стаття 8 (1) Додатку II до Регламенту Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма передбачає, що будь-яке надзвичайне рішення про вжиття забезпечувальних заходів приймається не пізніше 5 днів з дня направлення заяви до Надзвичайного арбітра.

[60] Із рішення Надзвичайного арбітра від 28 серпня 2019 року вбачається, що заявник подав заяву про призначення Надзвичайного арбітра 21 серпня

2019 року. Того ж дня Секретаріат Торгової палати м. Стокгольма письмово підтвердив заявнику отримання заяви та сплату витрат за надзвичайне провадження. Секретаріат Торгової палати м. Стокгольма повідомив Відповідача про отримання заяви. Сторонам було повідомлено, що правління

Торгової палати м. Стокгольма намагатиметься призначити надзвичайного арбітра протягом 24 годин.

[61] Листом від 22 серпня 2019 року правління Торгової палати м. Стокгольма призначило пана Джо Тірадо надзвичайним арбітром у зазначеному провадженні.

[62] Колегія суддів погоджується із тим, що за належною правовою процедурою держава Україна має право надати свої пояснення щодо порушеного питання до винесення рішення Надзвичайним арбітром та звертає увагу, що відповідач в арбітражному спорі зазначеним правом скористався, надавши Надзвичайному арбітру письмові пояснення на заяву ВЕБ.РФ

Крім того із рішення Надзвичайного арбітра вбачається, що за клопотанням держави Україна строк для надання нею відповіді на заяву ВЕБ.РФ продовжувався, що свідчить про дотримання Надзвичайним арбітром процедури надзвичайного провадження.

[63] З урахуванням наведеного колегія суддів вважає, що відсутні підстави, передбачені пунктом b) частини першої статті V Нью-Йоркської конвенції та підпунктом б) пункту 1 частини першої статті 478 ЦПК України, для відмови у визнанні та наданні дозволу на виконання рішення Надзвичайного арбітра від 28 серпня 2019 року, а висновок Київського апеляційного суду про позбавлення держави Україна можливості розгорнуто викласти свою позицію у справі є помилковим.

Висновки за результатами розгляду апеляційної скарги

[64] Згідно частин першої-другої, четвертої статті 376 ЦПК України підставами для скасування судового рішення повністю або частково та ухвалення нового рішення у відповідній частині або зміни судового рішення є: 1) неповне з`ясування обставин, що мають значення для справи; 2) недоведеність обставин, що мають значення для справи, які суд першої інстанції визнав встановленими; 3) невідповідність висновків, викладених у рішенні суду першої інстанції, обставинам справи; 4) порушення норм процесуального права або неправильне застосування норм матеріального права.

[65] Неправильним застосуванням норм матеріального права вважається: неправильне тлумачення закону, або застосування закону, який не підлягає застосуванню, або незастосування закону, який підлягав застосуванню.

[66] Зміна судового рішення може полягати в доповненні або зміні його мотивувальної та (або) резолютивної частин.

[67] Колегія суддів дійшла висновку, що постановляючи ухвалу від 07 вересня 2020 року, Київський апеляційний суд дійшов правильного по суті висновку про відмову у задоволенні заяви ВЕБ.РФ, а тому відсутні правові підстави для скасування оскарженого судового рішення та ухвалення нового рішення про визнання і надання дозволу на виконання рішення Надзвичайного арбітра від 28 серпня 2019 року.

[68] Однак при цьому, мотивуючи судове рішення, крім наявності підстав, передбачених пунктом b) частини другої статті V Нью-Йоркської конвенції та підпунктом «б» пункту 2 частини першої статті 478 ЦПК України, для відмови у визнанні та наданні дозволу на виконання рішення Надзвичайного арбітра від 28 серпня 2019 року, з якими погоджується Верховний Суд, суд першої інстанції помилково мотивував ухвалу від 07 вересня 2020 року відсутністю юрисдикції Надзвичайного арбітра та позбавленням держави Україна можливості подати пояснення.

[69] Верховний Суд вважає, що підстави, передбачені пунктами b) та c) частини першої статті V Нью-Йоркської конвенції, а також підпунктами б) та в) пункту 1 частини першої статті 478 ЦПК України, для відмови у визнанні та наданні дозволу на виконання рішення Надзвичайного арбітра від 28 серпня 2019 року відсутні, а тому оскаржувану ухвалу Київського апеляційного суду

від 07 вересня 2020 року необхідно змінити, шляхом зміни її мотивувальної частини з урахуванням висновків, викладених в цій постанові Верховного Суду.

[70] Підстав для доповнення або зміни резолютивної частини ухвали Київського апеляційного суду від 07 вересня 2020 року Верховним Судом не встановлено.

[71] Керуючись статтями 24, 351, 367, 368, 374, 376, 381-384, 478 ЦПК України, Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду

ПОСТАНОВИВ:

Апеляційну скаргу Державної корпорації розвитку «ВЕБ.РФ», в інтересах якої діє адвокат Денисенко Олександр Михайлович, задовольнити частково.

Ухвалу Київського апеляційного суду від 07 вересня 2020 року змінити шляхом зміни її мотивувальної частини, з урахуванням мотивів, викладених у цій постанові Верховного Суду.

Постанова суду набирає законної сили з моменту її прийняття, є остаточною і оскарженню не підлягає.

Судді:В. В. Шипович Є. В. Синельников С. Ф. Хопта